

Nr 207.

Av herrar **Petersson** i Lerbäcksbyn och **Lilliecreutz**, om den norrländska andelsmejerilånefondens ombildande till en för hela riket avsedd mejerilånefond.

I den mån strävandena att höja ladugårdsskötselns produktion krönas med framgång, i samma mån tränger sig avsättningsproblemet allt starkare fram. För det stora antal mjölkproducenter, som icke är i tillfälle att sälja mjölken för direkt konsumtion, erbjuder avsättningen av den och dess förädlingsprodukter ofta stora svårigheter. Särskilt gäller detta för befolkningen i glest befolkade bygder. När riksdagen år 1917 inrättade den norrländska andelsmejerifonden, avsågs därmed att bringa hjälp speciellt åt sådana bygder. I den framställning som redan år 1910 gjordes i denna fråga framhölls, att även om behovet av stöd för mejerihanteringen framträdde starkast i de norrländska länen, liknande behov jämväl förelåg även för vissa delar av södra och mellersta Sverige. Otvivelaktigt är så förhållandet ännu i dag. Det kraftiga uppsvinget den finska mejerihanteringen redan då tagit, hänförde förslagsställaren (hr P. Hellström) på goda grunder till det kraftiga stödet den finska staten lämnat i form av lån för upprättandet av andelsmejerier. I huru hög grad Finland efter världskrigets slut tillkämpat sig en plats på den engelska exportmarknaden hava vi i vårt land en kännbar förnimmelse av.

I en annan motion till innevarande års riksdag begäres utredning i syfte att främja den svenska smörexporten. Ett betydelsefullt led i detta strävande, rörande vilket någon särskild utredning ej torde tarvas, synes oss vara att främja tillkomsten av tidsenligt utrustade mejerier av lämplig storlek i bygder, där dylika ännu icke finnas, eller där en sammanslagning av mindre mejerier är önskvärd. Särskilt då fråga är om framställandet av en enhetlig konkurrenskraftig produkt, evad det gäller smör eller ost, är driften vid småmejerierna förknippad med stora svårigheter. Strävandena inriktas därför numera på att om möjligt söka åstadkomma mejerier av något större typ. Även för driftskostnadernas nedbringande torde detta vara fördelaktigt. En av anledningarna till uppkomsten av de många små mejerierna torde vara att söka uti de tidigare transportförhållandena. Genom motordriftens utveckling ha dessa avsevärt ändrats och förbättrats med påföljd att leveransområdena kunna avsevärt utvidgas.

Förståelsen för mejeridriftens betydelse för en ordnad avsättning har under den senaste tiden trängt ned till bygder, där man tidigare ställt sig relativt oförstående för densamma. Men svårigheten att skaffa erforderligt kapital för byggnader och maskiner torde ofta hämma tillkomsten av nya mejerier. Det synes

därför vara önskvärt, att sådant genom statens försorg kan tillhandahållas. Det allmänna finge härigenom ett lämpligt tillfälle att leda verksamheten in på för utvecklingen önskvärda banor. Detta innebär icke införandet av någon ny låneform utan endast att en redan befintlig sådan utvidgas att gälla hela landet. Även om för vissa delar av landet, där det större och medelstora jordbruket är det förhärskande, behov av dylikt stöd icke föreligger, torde så vara förhållandet inom flertalet av våra småbrukarebygder.

Sedan 1917 års riksdag med bifall till Kungl. Maj:ts förslag för 1918 avsatte 150,000 kronor till en fond, benämnd norrländska andelsmejerifonden, har Kungl. Maj:t genom kung. den 3 juli 1917 (nr 422) fastställt villkor för lån ur densamma.

Med hänsyn till då rådande förhållanden på penningemarknaden fastställdes för sagda lån en ränta av fem procent. Föredragande departementschefen hade förordat en räntesats av $4\frac{1}{2}$ procent och en reservant i jordbruksutskottet förordade 4 procent.

Med hänsyn såväl till nu rådande förhållanden som till den räntesats som tillämpas i fråga om andra för jordbrukets stödjande utlämnade kortfristiga lån, synes önskvärt att räntan sänkes till 4 %.

I övrigt torde de nu tillämpade bestämmelserna kunna fortfarande gälla, även om lånerätten utsträcker att omfatta hela landet.

Någon exakt beräkning av den kapitalökning, som kan anses erforderlig, därest denna framställning vinner bifall, äro vi icke i tillfälle att förebringa, men med hänsyn till vedertagen praxis, att kapitalökning tillföres statens fonder i den mån det visar sig erforderligt, vilja vi föreslå, att den nuvarande norrländska andelsmejerifonden å riksstaten för budgetåret 1928—1929 tillföres en kapitalökning av 300,000 kronor.

Under återopande av vad vi sålunda anfört, få vi alltså hemställa,

dels att riksdagen ville besluta, att den nuvarande norrländska andelsmejerilånefonden skall ombildas till en för hela riket avsedd mejerilånefond, förslagsvis benämnd statens mejerilånefond, ur vilken lån för inrättande av andelsmejerier må utlämnas på i huvudsak samma villkor som nu gälla för norrländska andelsmejerilånefonden, dock att räntan för lån som utlämnas från den sålunda ombildade fonden skall utgöra 4 %.

dels att å riksstaten för budgetåret 1928—29 måtte bland utgifter för kapitalökning uppföras ett belopp av 300,000 kronor att tillföras fonden i fråga.

Stockholm den 20 januari 1928.

Birger Petersson.

Fabian Lilliecreutz.